

111. Conreu de la vinya i elaboració del vi

(St. Jaume dels Domenys)

Informador: Josep Pros i Urgell

Edat: 73 anys

Transcriptors: J. Veny, L. Pons

Enquestadors: M. Badia, J. Martí

Data: 12 agost 1970

111

Conreu de la vinya i elaboració del vi

(Sant Jaume dels Domenys)

prim,e s p'odə | dəspw'es | bur,onə | sep j'a | b,a krəf'en | sə: | kw,an ez 'un:
 | un əls,adə də p,am ɔ dəs p'ams | s əns'ofrə | dəspw'es | si ja z un ,aɲ də: də
 mild'iw | s ənsulf'atə | <1> mild,iw ez ,unə məl'urə | unə məl'urə k ət,akə |
 rə'im | ɔ j əls p,ampuls prim'e | prim,e ət,akə | p'ampul | dəspw'es | kwan ja z
 m,eɪ ɣr'ə | grus,et əl rəɣ'im | kwəɲ flur'eɪ | ,es kwan | ət,akə m'es | si ,ez un
 ,aɲ kə n i 'azi | ll əz ,unəs t'akəs | kə s fa pəl,ut kəm um bul'et | <2> əz um
 bul'et | bw'eno d,əs | ə:ke^d mild'iw | əs pət kur'a diɣ,esim ə β,azə d
 ənsulfət'a | ll ə: | dəspw'es | kwan ja t'e | tres p,amz əl s,ɛp ɔ f'i | s əsp'orɣə |
 s əklər,ɛɪ əl s'ɛp ə? | dəspw,ez əz β'a | ə m,iðə kə β,a krəf'en | d,ɔnz əl rəɣ'im
 | si ət,akə | mild'iw dən s ,a d ənsulfətə m'es | k,adə βuj d,iəz ɔ: ɔ k,adə k'inzə
 | səɣ,onz əl k ət'akə | dəspwez β'e | kə təmb,e s a d ənsufr'a | pər,k,e lə
 məl'urə təmb,e z um m'al kə | pərɜud,ikə | rə'im | əf'ɔ | si ja s əɪ,ipə d'i'esim
 pər saɲ zu'an | əɲ k'et | əɲ k,ɛstəs kundisj,ons kə no j ,a mol də m'al | ə lə
 β'iɲə | ja p,asə diɣ,esim bɔ j səlb'at | mitf səlb,at pə lu m,enus lə kuɫ'itə j,a |
 sap? | dəspw,ez ja βa mədur'an | əl rəɣ'im | pər saɲ ɜ'awmə j,a sən | ja n i a
 də ɫur'ats | b,ɔ j kað 'aɲ | s,en tərð,anə kɛst 'aɲ | əɲk,arə n j ,a riβ,at ə β,e pər
 saɲ ɜ'awmə | sem m,ol tərð,anə lə kuɫ,itə pər saɲ ɜ'awmə ja j β'iə | rəɣ,imz
 βiruɫ'ats | kə d'i'em | nuz'altrus | i: βw'enu | d ək,i n əm'un | ja d,ɔz d'i'esim |
 əz β,a trəβəɫ'an | lə β,iɲə d'ɔns: | ja no s ,a də trəβəɫa t'an | əz β,a ɫəwr'an |
 m,eɪ əβi'at | ləz 'erβəz də ləs pəs'adəs | təmb,e z βan trəj'en | s i a t'ems | i si
 no p,asə pər 'al | i dəspw,ez j'a | riβ'em | d,ɔnz əl rəð,ez d əɣ'ost | kə ja k,azi əl
 rə,imz ja st'an | bəst,an əβəns'ats | fɔrs əβəns'ats | un ,aɲ primər'ɛɲ |
 prinsipalm'en | m,ol əβənsadz j'a | i əriβ'em əls: | k'inzə ɔ: lz β,in də
 sət'embrə | i: ,a s pəd bərm'a | ja s p,ət kuɫ'i | dəspw,ez əs p'ɔrtə k,ap ə: lə
 βud,ɛɣə k'i | prinsipalm,en ək'i | əɫ,a ont i a βud'ɛɣəs | i əɫ'i | əs fa l β'i <3>
 əm: 'arə | ,arə m ket t'ems? | <4> əβ'ans | əm pʊrtəd'orəs | sa'ps | kap ə l'ə |
 bw,enu pʊr əβ'ans | no ,ere m buð'ɛɣə sin,ɔ k ,erə lə k'azə | <5> əβ'ans | d,ɔnz

<1> Enquestador: «Què vol dir un any de mildiu?».

<2> Enquestador: «Molt bé!».

<3> Enquestador: «I amb què es porta?».

<4> Enquestador: «No, abans».

<5> Enquestador: «Això, això. Ens interessa com era abans».

111

Conreu de la vinya i elaboració del vi

(Sant Jaume dels Domenys)

Primer es poda, después* borrona el cep ja, va creixent, se ... quan és un ... una alçada de pam o dos pams, s'ensofra; después,* si ja és un any de ... de mildiu, s'ensulfata.*

Mildiu és una malura, una malura que ataca el raïm, o ... i els pàmpols primer. Primer ataca el pàmpol, después,* quan ja és més gra... grosset el raguim,* quan floreix és quan l'ataca més, si és un any que n'hi hagi. És unes taques que es fa pelut com un bolet.

És un bolet. Bueno;* dòs,* aquest mildiu es pot curar, diguéssim, a base d'ensulfatar,* eee ... Después,* quan ja té tres pams el cep o aixís,* s'esporga, s'aclareix el cep, eh? Después* es va ... a mida que va creixent, doncs, el raguim,* si ataca el mildiu, doncs s'ha d'ensulfatar* més, cada vuit dies o ... o cada quinze, segons el que ataca. Después* ve que també s'ha d'ensofrar perquè la malura també és un mal que perjudica el raïm; això, si ja s'arriba diguéssim per Sant Joan en quet...* en quetes* condicions que no hi ha molt de mal a la vinya, ja passa, diguéssim, bo* i salvat, mig salvat per lo* menos* la collita ja, sap? Después* ja va madurant el raguim,* per Sant Jaume ja se'n ... ja n'hi ha de llorats,* bo* i cada any. Sent tardana, aquest any encara n'hi ha arribat a haver per Sant Jaume; sent molt tardana la collita, per Sant Jaume ja hi havia raguims* virolats, que diem nosaltros.* I, bueno;* d'aquí en amunt ja, dòs,* diéssim,* es va treballant la vinya, doncs, ja no s'ha de treballar tant, es va llaurant més aviat; les herbes de les passades també es van traient, si hi ha temps, i, si no, passa per alt. I después* ja ribem,* doncs, als raders* d'agost que ja casi* els raïms ja estan bastant avançats, força avançats; un any primerenc, principalment, molt avançats ja. I arribem als quinze o als vint de setembre i ja es pot vermar,* ja es pot collir; después* es porta cap a la bodega* aquí, principalment aquí, allà ont* hi ha bodegues* i allí es fa el vi.

Amb ... ara, ara amb quet* temps?

Abans, amb portadores, saps?, cap a la ..., bueno,* però abans, no era en bodegues* sinó que era a la casa.

əl k'up | əs purt, aβə l k'up | əl β'esprə | ə trəpiz'a l | ə si n'o | si: ,erə ,unə
 k, azə kə kuł, iəm m'ol | i β, i un ,əmə tod lu ð, iə trəpidz'a l | əls k'ups | i n'aβən
 | trəzin, an əm ləs purtəð'orəz ə lə | ə β'azə | əmb ənim'als | diy'esim | k'arus |
 əm purtəð'orəs | i əkeł ,əmə n'aβə | trəpi'an | i n, arlus tir, an kab b, əz əl k'up
 || bw'enu | ariβ, aβə | β'esprə | d, ənz βw'eno | əβ, i:ə un 'əmə | m, oltəz
 βəy'adəs | b, iə ðə trəβəł'a l | ə lu m'enus || kw, an əl k'aru β, iə ðəskərəy'at | , eł
 əŋk, arə li tuk, aβ un 'əmə | də trəpidz'a | səy'ons | səy'onz lə | lə k, azə | kə
 kuł'ien | əf'ə || i l əndəm'a | turn'emi | əl mət'ef || unə β'i:nə fins kə z β, i
 əkəβ'at | bw'enu | kw, an tot 'erə: | əl k'up | əłəβ, ənz əz ðəf, aβə fərmənt'a
 || əl əl rə'im | z, un əmb əl β'i | əf, ə l n'eyrə | əmb əl n, eyrə s f, ejə f'ə? || i
 kwan: f, ej unz βuj d, iəz o k'inzə | səy'ons | lə mən, erə kə li βən, iə βe l pəz'es |
 əłəβ'əns | u prəms'aβə | k, ełə βr, izə ðə l k'up | tr, ejən əl β'i | əl m'ost | k, ap ə
 ləz β'otəs | dəspw, ez əl prəms'aβən | əmb , unəs pr, emsəs k i β'ia | d, ənz ðə
 β'arə || ləs kə j, ə e kunəy, ud də'z ja , erən də β'arə | m, ez ənt, iywəm'en | 'erən
 | n i β, iə ðə ł'iwərə | p'əz ək, estəz ja k, azi no lz, i kunəyud j'ə | ləs pr, emsəz ðə
 ł'iwərə | n i β, is' prə n'o: | ə funsjun, a n'o || bw'enu | d, ənz ja tən, iən əl k'up |
 net | bw'enu | əl k, erə l n'eyrə | diy'esim | ja l tən, iəm b'e | prəms'aβən | i əl
 əl əl b'i | briz'at | diy'esim | n i əβ'ia kə l puz, aβən də β'andrə <6> | , altrəs kə l
 βərəz'aβən əmb əl m, ost || bw'enu | dəspw, ez βən, iə l βl'əŋ || əl βl'əŋ | təmb, e
 əs f'ejə: | əl mət, efə wpərəs'j'ə | də trəzin, al əm k, aruz əm purtəð'orəs | iyw'al
 | i trəpidz'al | prə k'eł | no li tir, aβən lə βr, izə β'af || k, eł no li dəf, aβəŋ
 fərmənt, a lə βr'izə | ə? | i kəł 'erə | bi || bi β'erzə | di | k, əm si n diy'esim | um
 bi β'erzə | no , erə βuł'it | ə? | <7> no l dəf, aβəm buł'i | əm lə βr'izə | i k, ełə
 βr'izə kəðə ð'ia | ə | ə βə i β'azə | pər na β'e | k, aðə ð'ia | lə β, iən də prəms'a ||
 lə βr'izə | kə kəð, aβə ð'al | i si n'o z turn, aβə r'əzə | i yəf, aβə m, ol də kul'o ||
 i: βw'enu | d, əz dəspw'ez ja st'aβə | t, ot əfə f'et | ək, eł bi k, ap ə ləz β'otəs | i
 əl prəms'at | təmb'e | un , altrə β, otə s'əłə | pər z'emplə | pər k, eł β'i: | prəmsat
 s, e'prə sul, iə se mez ðul'en | m, ez məry'an | d, əz ðə lə ðə lə r'apə | sap | k, əm
 kə lə pr, emsə l əstrəŋ'ia | surt, iə mez ðul'en əl β, i | mes | no , erə tam b'o |
 m, olz əl puz, aβən də β'andə | , altrəs kə l βərəz'aβən | di'y'esim | un tr, əz ðə
 β, otə ðə l , altrə kə lz i β'ia | suβr, at i k, estəs k'əzəs | bw'enu | i ja st, aβə f, etə
 lə kuł'itə | <8> əl n, aβən ənsufr'an || ə lə β'otə | pər k, eł z kunsərβ'es | əl k'up |
 ja n i β, iə təmb, e kə j puz, aβən sufr'ins | ə β, azə ð unz λuk'ets | <9> unz
 λuk'ets | unə β'etə | diy'esim br, utə ðə s'ofrə | i əł'ə | krəm'aβə | i , er 'un: un
 , unə k'əzə | um b'af | kə t təp, aβə ł'ə | sas | <10> pər k, eł fəj um f'um | i əł, ə r
 'un | mət, aβə diy'esim | k, əm si diy'esim əlz mikr'əβis kə puð, iə tən'i | əl lə
 fərməntəs'j'ə k'ełə | əl f, ejə βuł, i mez β'e | k, əm si di'y'esim | əs kunsərβ, aβə
 m, ez əl b'i

Abans, doncs al cup. Es portava al cup, el vespre, a trepitjà'l.* O, si no, si era una
 casa que collien molt, hi havia un home tot lo* dia a trepitjà'l* als cups. I anaven tra-
 ginant amb les portadores a la ... a base ... amb animals, diguéssim, carros amb por-
 tadores i aquell home anava trepitjant i anar-los tirant cap baix al cup. Bueno.* Arri-
 bava el vespre, doncs, bueno,* havia un home moltes vegades, via* de treballar a lo*
 menos* quan el carro havia descarregat, ell encara li tocava una hora de trepitjar, se-
 gons ... segons la ... la casa el que collien, això. I l'endemà, tornem-hi, el mateix. Una
 vinya, fins que es via* acabat. Bueno,* quan tot era allà al cup, allavons* es deixava
 fermentar el ... el raïm junt amb el vi; això el negre, amb el negre es feia això, eh? I
 quan feia uns vuit dies o quinze, segons la manera que li venia bé al pagès, allavons*
 ho premsava. Quella* brisa del cup, treien el vi, el most, cap a les bótes. Després* el
 premsaven amb unes premses que hi via,* doncs, de barra,* les que jo he conegut,
 doncs, ja eren de barra,* més antigament* eren ... n'hi via* de lliura,* però aquestes
 ja casi* no els hi* conegut jo les premses* de lliura,* n'hi* vist, però no ... a funcio-
 nar, no. Bueno,* doncs ja tenien el cup net, bueno,* el que era el negre, diguéssim, ja
 el tenien bé; premsaven i el ... el ... el vi brisat,* diguéssim, n'hi havia que el posaven
 de banda, altres que el barrejaven amb el most. Bueno.* Després* venia el blanc; el
 blanc, també es feia la mateixa operació de traginà'l* amb carros, amb portadores,
 igual, i trepitjà'l,* però aquell no li tiraven la brisa a baix, quell* no li deixaven fer-
 mentar la brisa, eh? I aquell era vi, vi verge, di... com si en diguéssim un vi verge, no
 era bullit, eh?, no el deixaven bullir amb la brisa i aquella brisa cada dia o ... o bo* i ...
 vaja, per nar* bé cada dia l'havien de premsar, la brisa, que quedava dalt, i, si no, es
 tornava roja i agafava molt de color, i ... bueno,* dós,* després* ja estava tot això fet,
 aquell vi cap a les bótes i el premsat, també, una altra bóta sola, per exemple, perquè
 el vi premsat sempre solia ser més dolent, més margant,* dós,* de la ... de la rapa,
 sap?, com que la premsa l'estrenyia, sortia més dolent el vi, més ... no era tan bo;
 molts el posaven de banda, altres que el barrejaven, diguéssim, un tros de bóta de l'al-
 tre que els hi havia sobrat i aquestes coses. Bueno.* I ja estava feta la collita.

El naven* ensofrant, a la bóta, perquè es conservés; al cup ja n'hi havia també
 que hi posaven sofrins,* a base d'uns llquets.

Uns llquets, una veta, diguéssim, bruta de sofre i allò cremava i era un ... un ...
 una cosa, un baf que et tapava, allò, saps?, perquè feia un fum, i allò era un ... matava,
 diguéssim, com si diguéssim els microbis que podia tenir. El ... la fermentació aquella
 el feia bullir més bé, com si diguéssim; es conservava més el vi.

<6> L'informador ha pronunciat [β'andrə] per *banda*.

<7> Enquestador: «Ja».

<8> Enquestador: «Molt bé».

<9> Enquestador: «Què eren els *sofrins*?».

<10> Enquestador: «Sí, sí».